

**Handläggare**  
Emma Zetterman  
Telefon 08-50827159Till  
Stadsbyggnadsnämnden

## **Startpromemoria för planläggning av Lövstaverket, del av Hässelby villastad 36:1 i stadsdelen Hässelby villastad (kraftvärmeverk)**

### **Förslag till beslut**

Stadsbyggnadsnämnden beslutar att planarbete påbörjas.

Anette Scheibe Lorentzi

Thomas Stoll      Louise Heimler

### **Sammanfattning**

Detaljplanens syfte är att möjliggöra för ett kraftvärmeverk på platsen för före detta Lövstatippen i nordvästra Stockholm. Kraftvärmeverket ska ersätta Hässelby värmeverk som då läggs ner. Detaljplanerna för Vassen 3 (Hässelbyverket) och Lövstaverket startar samtidigt för att skapa en samsyn i de båda projekten som är beroende av varandra.

Projektet för Lövstaverket är en viktig del i Stockholms stads strategi att bli fossilbränsselfri till år 2040. Då det nya kraftvärmeverket innebär att koleldningen i Värtaverket kan upphöra, vilket leder till att en minskad mängd av den energi som produceras i staden kommer från fossila bränslen. Uppförandet av kraftvärmeverket innebär även mindre import av energi en mer driftsäker produktion än i dagsläget. I projektet för Lövstaverket behöver hänsyn tas till de föroreningar som finns på platsen, både på land och på sjöbotten. Flera andra frågor måste beaktas under planarbetet bl.a. buller, visuell påverkan, luftföroreningar, naturvärden, strandskydd och tillgänglighet. Detaljplanen bedöms medföra betydande miljöpåverkan och en miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram. Detta medför att planen hanteras med utökat förfarande.

**Stadsbyggnadskontoret**Fleminggatan 4  
Box 8314  
104 20 Stockholm  
Telefon 08-508 27 300  
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se  
stockholm.se

Marken ägs av Stockholms stad, och byggaktör är Stockholm  
Exergi AB (tidigare Fortum Värme samägt med Stockholms stad

AB). Beslut om markanvisning fattades av exploateringsnämnden 2018-04-19.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att planarbete ska påbörjas.



Det ungefärliga planområdet markerat i rött.

## Utlåtande

### Syfte

Syftet med detaljplanen är att pröva möjligheten att uppföra ett nytt kraftvärmeverk på Lövstatippen. Detta omfattar även en kaj med transportband till verket. Den återvinningscentral som idag finns på platsen ska även fortsättningsvis kunna verka på platsen. Anläggningen ska gestaltas på ett sätt som säkerställer en anpassning till omgivande natur- och kulturmiljöer.

### Bakgrund

Hässelby värmeverk som invigdes 1959 står nu inför stort behov av modernisering. Förstudier från Stockholm Exergi (tidigare Fortum värme samägt med Stockholms stad AB) har lett till beslut med att ersätta kraftvärmeverket med ett nytt istället för att modernisera det befintliga. I Lövsta skulle ett modernt kraftvärmeverk kunna

anläggas, som på sikt även skulle kunna byggas ut för en större produktion. Hässelby värmeverk kan då avvecklas för att ge plats för bostäder. Det nya värmeverket bidrar även till att Stockholm Exergi kan upphöra med sin köleledning i Värtan tidigare än beräknat och ersätta denna med energi från förnyelsebart bränsle. Detta är också en del i stadens strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm år 2040. Ett nytt kraftvärmeverk skulle även säkra tillgången på el och värme i Stockholmsregionen genom mer driftssäker produktion.

### **Planområdets läge och omfattning**

Lövstatippen ligger i Stockholms stads nordvästra del, nära kommungränsen mot Järfälla kommun, och omfattar del av fastigheten Hässelby villastad 36:1. Norr om planområdet ligger Kyrkhamn där bildandet av ett nytt naturreservat utreds och i söder gränsar planen mot Riddersvik och den nya bebyggelse som planeras där. Planområdet avgränsas av Lövstavägen i norr och omfattar ca 45 hektar.

### **Markägförhållanden**

Marken ägs av Stockholms stad. Tidsbegränsade arrenden finns inom planområdet

### **Tidigare ställningstaganden**

#### **Översiktsplanen**

I översiktsplanen för Stockholm (laga kraft 2018-03-23) är Lövstaområdet utpekade för teknisk försörjning. Området runt om är utpekade som natur och ett område med ny bebyggelse i Riddersvik finns också med. I Kyrkhamn lyfts pågående reservatsförhandlingar fram.

#### **Energiplan för Stockholm**

Kopplat till översiktsplanen finns "Energiplan för Stockholm". En viktig fråga för planen är att säkra tillgång och distribution av energi. En stor del av Stockholms energi importeras (29 %) och därutöver kommer en stor andel från olja (26%). Energiförsörjningen i Stockholm måste tryggas genom minskad energianvändning men även genom att vidareutveckla energisystem och säkerställa att utrymme finns för en robust samt miljö- och klimatvänlig energiförsörjning.

Avsikten är att det nya kraftvärmeverket i Lövsta ska bidra till att fjärrvärmens i Stockholm ska baseras helt på förnybar eller återvunnen energi. Läget i Lövsta gör det möjligt med sjötransporter av bränsle, vilket är miljömässigt och ekonomiskt fördelaktigt.

#### **Strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040**

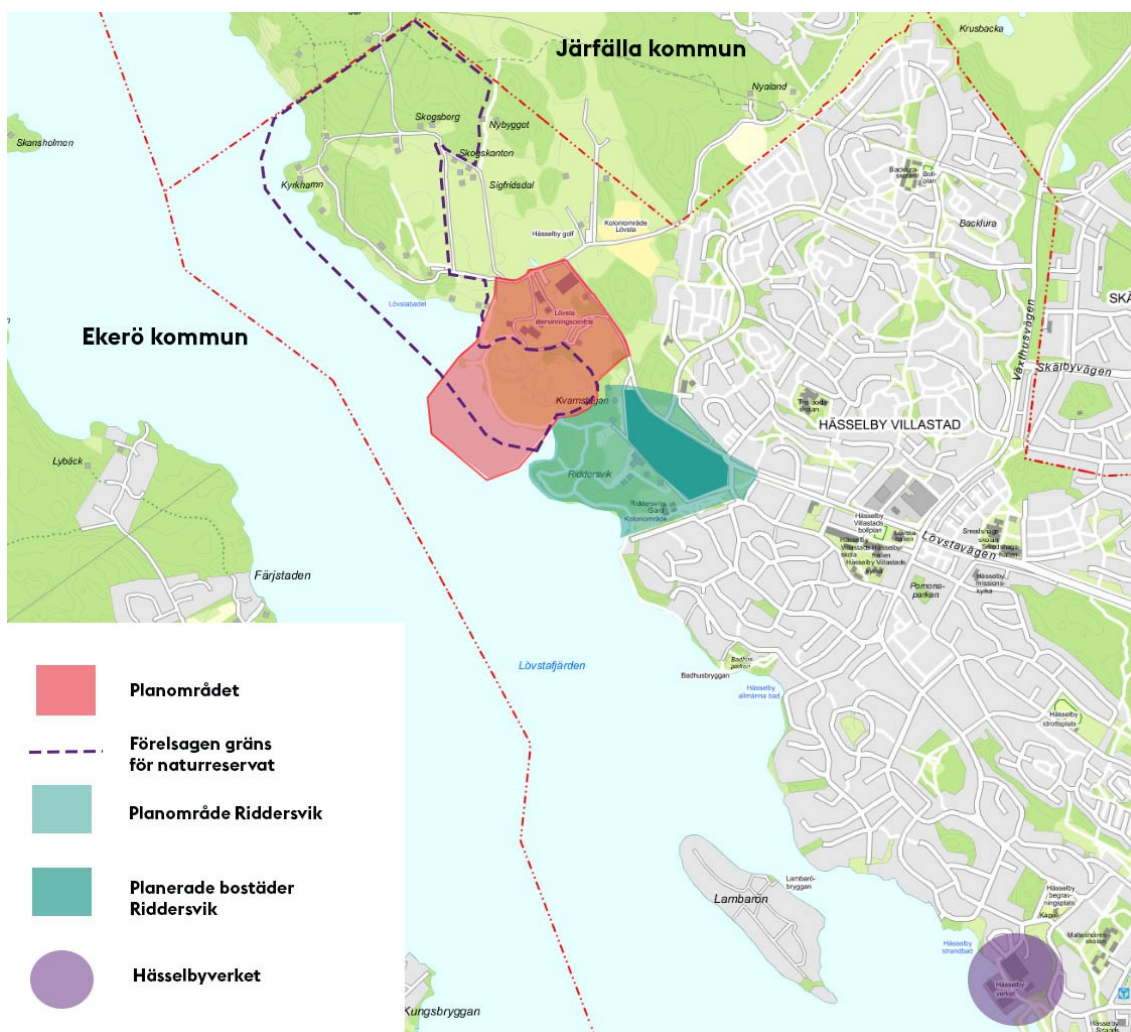
Kommunstyrelsen i Stockholms stad har tagit fram en strategi för att staden ska kunna bli fossilbränslefri år 2040. I strategin

## Riksintressen

## Detaljplan

## Angränsande projekt

I anslutning till planområdet för Lövestaverket pågår arbete med en detaljplan för bostäder för Riddersvik som har höga kulturvärden. Kyrkhamn norr om planområdet föreslås bli naturreservat. Markanvisningen kopplar samman projekten för Lövestaverket och Hässelbyverket.





Kartan visar angränsande projekt.

#### Markanvisning

För det nya kraftvärmeverket i Lövsta fattades beslut om markanvisning i exploateringsnämnden 2018-04-19.

Markanvisningsavtalet innefattar även Hässelby värmeverk då dessa två projekt förutsätter varandra.

#### Nuvarande förhållanden



Snedbild från nordväst över Lövstatippen med ungefärligt planområde utmarkerat.

#### Kulturhistoriska värden

Det finns spår i närområdet som visar på att människor bott här sedan bronsåldern fram till 1900-talet. Bland annat finns här ett gravfält med en storhög som visar på att området kan ha varit ett lokalt maktcentra.

1885 köpte Stockholms stad in ägorna Lövsta och Riddersvik för att anlägga en sopstation. I och med att latrinavfall togs om hand vid Lövsta etablerades många handelsträdgårdar i närområdet då de kunde dra nytta av gödslet.

Inom planområdet finns tre fornlämningar. Två av dessa markerar ursprunglig placering av runstenar, som alltså redan flyttats från platsen. Närmast småhusbebyggelsen i Hässelby villastad finns ett gravfält. I anslutning till planområdet, mot båtklubben, finns två vrak.

#### Stadsmuseets klassificering

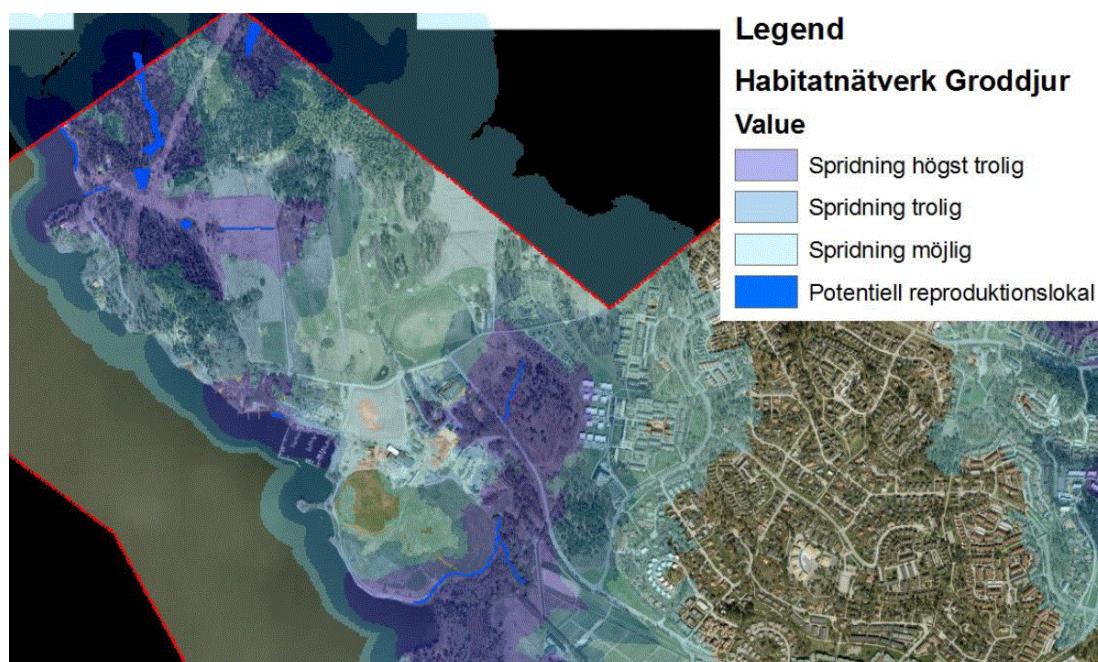
Planområdet har inte klassificerats av Stadsmuseet, men i och med att sopstationen revs 2006 togs en övergripande kulturhistorisk

värdering fram. Där bedömdes anläggningen som helhet ha en spännande historia och betydande kulturhistoriska värden. Planområdet gränsar till Riddersvik och Kyrkhamn som anses vara viktiga miljöer i sin helhet. I underlag för behovsbedömningen efterfrågar Stadsmuseet i sitt remissvar att en kulturhistorisk förundersökning tas fram i samband med planarbetet.

### Natur

Planområdet utgörs till stor del av mark som är ianspråktagen och där verksamheter bedrivs idag. Som tidigare nämnts planeras Kyrkhamn bli naturreservat, så angränsande område har höga naturvärden. Föreslagen reservatsgräns finns på karta under tidigare rubrik "Angränsande projekt". I de föreslagna reservatsföreskrifter står att reservatet inte utgör hinder för möjligheten att placera en anläggning för stadens tekniska försörjning vid Lövstatippen, eller för tillhörande anläggningar som t.ex. en kaj med anföringsväg, samt transportband eller dylikt för transporter mellan kaj och anläggningen.

Inom planområdet och närområdet bedöms viktiga livsmiljöer och ekologiska samband finnas för barrskogslevande arter, såväl som för groddjur och grupper av eklevande arter.



Habitatnätverk groddjur.

Planområdet omfattar områden som bedöms som högts troliga spridningslokaler och potentiella reproduktionslokaler för groddjur.

Planområdet omfattas även av ekologiskt särskilt betydelsefullt område (ESBO), både som kärnområde och spridningszon.

**Miljökvalitetsnormer för vatten**

Planområdet ingår i Mälaren-Görvälns tillrinningsområde. Mälaren-Görvål är en vattenförekomst enligt EU:s vattendirektiv, vilket innebär att det finns miljökvalitetsnormer som ska uppfyllas för vattenförekomsten.

**Översvämningsrisker**

Översvämningskarteringen visar att det finns platser inom planområdet som ligger under rekommenderad grundläggningsnivå och som därför riskerar att översvämmas vid höga flöden.

**Vattenskyddsområde**

Planområdet ingår i Östra Mälarens vattenskyddsområde, primär skyddszon.

**Strandskydd**

Området omfattas av generellt strandskydd på 100 m, både på land och i vatten.

**Rekreation**

Planområdet ligger i ett område med höga rekreativa värden med bl.a. Kyrkhamn, som är utpekad som ett av Stockholms tystaste områden. I närområdet finns flera frilufts- och idrottsföreningar, och varje år anordnas Kyrkhamnsdagarna med aktiviteter. Hässelby Golf ligger norr om planområdet. Klubben har en uttalad miljöprofil, och har bland annat anlagt ett dammsystem som renar vattnet och samtidigt bidrar till spelupplevelsen. Vid stranden norr om planområdet ligger en småbåtshamn och en badplats. Mot gränsen till Järfälla kommun finns ett friluftsområde där naturvandringar anordnas. Norr om planområdet, mot Hässelby villastad anläggs ett motionsspår. Här finns även ett kolonilottsområde och en skjutbana.

**Störningar och risker****Föroreningar**

Då området tidigare varit en sopstation finns här föroreningar, både på land och ute i vattnet.

**Farligt gods**

Lövstavägen är markerad som sekundärled för farligt gods.

**Översvämningsrisk och lägsta grundläggningsnivå**

Ett område längs med stranden förbi tippen är markerat att ligga under +2,7 m vilket är den lägsta grundläggningsnivån för samhällsviktiga funktioner, enligt rekommendationer från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Marken som ligger lägre riskerar att översvämmas i framtiden.

**Stabilitet**

Deponierna ner mot Mälaren är delvis instabila. En sprängstensvall har byggts för del av deponierna men risk för skred kan föreligga på sidorna om denna.



#### Tillgänglighet

Till platsen finns en bilväg, Lövstavägen. Flera mindre vägar och stigar finns inom området och som leder vidare mot Görvålns naturreservat och Järfälla. Närmsta busshållplats finns vid Lingonrisvägen ca 1 km bort. Stora delar av planområdet är inhägnat.

En strandpromenad löper längs Mälaren förbi deponierna och tillgängliggör stranden och ökar möjligheterna att lätt ta sig fram till fots och på cykel.

#### Jämställdhet och trygghet

Under våren 2017 genomfördes Stockholms stads trygghetsmätning för fjärde gången. Trygghetsmätningen är en stadsövergripande enkätundersökning som socialförvaltningen har tagit initiativ till och genomfört.

Hässelby villastad ligger närmast planområdet och där har oron för att utsättas för brott ökat markant mellan undersökningarna 2014 och 2017. 2017 svarade 31 % att det någon gång under de senaste 12 månaderna varit oroliga att utsättas för brott, mot 17 % i tidigare mätning. En ökning har även skett gällande de som är oroliga för att utsättas för brott i den offentliga miljön. Samtidigt ligger andelen som är otrygga eller mycket otrygga i sitt område på ungefär samma nivå (7% år 2014 mot 8% år 2017).

#### Planförslaget

Stockholm Exergi önskar på sikt att uppföra en anläggning på upp till 600 MW. Detta planeras ske i två omgångar där första steget är att uppföra en anläggning som kan ersätta Hässelbyverket och en senare etapp som kan ersätta koleldningen i Värtan och annan produktion i fjärrvärmesystemet som är föråldrad. Hässelbyverket har en effekt på 250 MW.

Bränslet i anläggningen kommer utgöras av förnyelsebara och återvunna bränslen. Bränsletransporterna kommer i huvudsak ske vattenvägen men möjligheten till vägtransport måste säkerställas. På Lövstavägen kommer lastbilstransporter med aska och kemikalier att ske. Lövstavägen måste därför hålla en tillräcklig standard.

Infrastruktur i form av fjärrvärmerör och elkraftmatning kommer behöva anläggas från närmaste anslutningspunkt i Bergslagsplan respektive Beckomberga till Lövsta.





Förslag till layout från Stockholm Exergi.

Stor vikt kommer att läggas på att få en anläggning som så långt som möjligt försöker smälta in i området och dess karaktär, enligt Stockholm Exergi, men en så stor anläggning kommer oundvikligen synas och märkas jämfört med hur området ser ut dag.

För anläggningen kommer miljötillstånd att krävas, vilket innebär att påverkan på den lokala såväl som regionala omgivningen redovisas och emissionsnivåer fastställs av miljödomstolen.



Volymstudie från sjösidan i väst från Stockholm Exergi.

## Planförslagets konsekvenser

### Behovsbedömning

Verksamheten bedöms av miljöförvaltningen omfattas av miljöprövningsförordning (2013:251) 21 kap 8§. Förbränning tillståndsplikt A och verksamhetskod 40-40-i gäller för anläggning för förbränning ned en total installerad effekt av mer än 300 MW. Genomförandet av detaljplanen kan därför antas medföra betydande miljöpåverkan som avses i plan och bygglagen och miljöbalken. Miljöförvaltningen grundar sin bedömning på i MKB-förordningen bilaga tre och förordar att arbetet med MKB för detaljplanen och den tillståndspliktiga verksamheten samordnas. Stadsbyggnadskontoret delar miljöförvaltningens uppfattning.

### Konsekvenser för miljö och hälsa

Nedan beskrivs konsekvenserna av planläggningen gällande miljö och hälsa.

#### Luftkvalitet

Rök från förbränning och damm från askhantering kan ge upphov till luftföroreningar. Sambandet mellan luftföroreningar och hälso-påverkan är linjärt, vilket innebär att ju mer föroreningar man utsätts för desto större är hälsopåverkan. I och med den nya anläggningen i Lövsta planerar Stockholm Exergi att kunna tidigarelägga nedläggningen av koleldning i Värtaverket vilket ger positiv påverkan på luftkvaliteten i ett större perspektiv. Planen behöver redogöra för hur luftföroreningarna från anläggningen ska begränsas.

### Vatten

Genomförandet av planen kan innebära att icke exploaterad mark tas i anspråk och den genomsläppliga ytan därmed minskar. Planområdet ligger i Östra Mälarens vattenskyddsområde. Syftet med vattenskyddsområdet är att långsiktigt garantera dricksvatten med hög kvalitet för Stockholm.

En dagvattenutredning ska göras som redovisar hur dagvatten från området omhändertas. Mälaren-Görväln får inte belastas med föroreningar från planområdet i sådan utsträckning att ickeförsämringskravet bryts eller att miljönormerna på sikt riskerar att inte kunna följas.

Översvämningskartering Mälaren (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2012) visar att det idag finns flera platser inom planområdet som riskerar att svämmas över vid ett högt vattenstånd i Mälaren och behöver grundläggas vid minst + 2,7 meter.

### Markföroreningar

Den nuvarande och historiska verksamheten på platsen innebär att det finns stor risk för markföroreningar, både på land och på sjöbotten. Marken kommer därför att behöva provtas och detta behöver ske i samverkan med miljöförvaltningen i det fortsatta planarbetet.

### Naturvärden

Det nya kraftvärmeverket kan komma att påverka såväl rekreativa värden som naturvärden då det ligger i Görvälnkilen och att det inom och i anslutning till planområdet finns habitatnätverk för groddjur och för eklevande arter. En naturvärdesinventering enligt SIS standard ska göras och kompletteras med en bedömning av påverkan på ekologiska spridningsfunktioner. Lämpliga kompensationsåtgärder för eventuell oexploaterad mark som tas i anspråk ska redovisas. Dessutom bör en bedömning av identifierade ekosystemtjänster och hur de påverkas göras. Till dessa hör exempelvis planområdet som länk mellan naturområden, dagvattenfördrojning i naturmark och den rekreativt sammankopplande funktionen i strandpromenaden.

### Rekreation och tillgänglighet

Hur rekreationen i området påverkas ska också utredas. För de rekreativa värdena kommer strandpromenaden att påverkas. Strandpromenaden ska hållas tillgänglig men även om framkomligheten säkras så kommer det visuella intrycket förändras när hamnen och kraftvärmeverket är på plats. Platsen som ska planläggas är till stor del redan ianspråktagen och inte tillgänglig, vilket gör konsekvenserna för tillgängligheten mindre. Visuellt kan kraftvärmeverket även påverka Ekerö kommun.



### Kulturmiljö

Konsekvenserna för kulturmiljön blir att fler spår av den gamla sopstationen att försvinner. Användningen av platsen för teknisk försörjning fortsätter om än i annan form. De kulturhistoriska värdena på platsen behöver undersökas.

### Buller

Planområdet ligger intill Stockholms tystaste område.

Bullerkällorna från det nya kraftvärmeverket kan främst antas vara transporter, både på land och till sjöss. De bostäder som planeras i Riddersvik kan komma att påverkas av bullret, liksom eventuellt befintliga bostäder i Hässelby villastad. Konsekvenserna för ljudmiljön riskerar att bli negativa, även om åtgärder vidtas. Planen ska visa att riktvärden för industribuller och trafikbuller klaras för den nuvarande omkringliggande bebyggelsen och eventuell framtida bebyggelse vid Riddersvik, samt säkerhetsställa att verksamheten så långt möjligt tar hänsyn till omkringliggande rekreatiomsområden. En detaljerad utredning ska göras då bullersituationen kan förväntas bli komplex, med flera bullerkällor.

### Planprocess

Planarbetet genomförs med utökat förfarande då behovsbedömningen visat att en miljökonsekvensbeskrivning måste göras. Kontoret bedömer att ärendet bör redovisas för nämnden för nytt ställningstagande efter plansamrådet.

Plansamråd planeras till fjärde kvartalet 2018 och granskning till tredje kvartalet 2019. Godkännande i stadsbyggnadsnämnden förväntas kunna ske andra kvartalet 2020.

Stockholm Exergi bekostar planarbetet genom planavtal.

### Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret ställer sig positivt till förslaget om att uppföra ett nytt kraftvärmeverk på Lövstatippen. Sammantaget är projektet ett viktigt bidrag till stadens vision om att bli fossilbränslefritt år 2040, samtidigt som energiproduktionen även kan bli mer driftssäker och importen av energi minska. En annan positiv effekt är att avvecklingen av Hässelbyverket gör det möjligt att bygga bostäder på platsen.

Planeringsförutsättningar för fortsatt arbete:

- **Vyer och arkitektonisk kvalitet**

En viktig fråga i arbetet med detaljplanen är den visuella påverkan som en byggnad av den storleken kommer att ha på omgivningen. Kraftvärmeverket kommer vara synligt

från Mälaren, men sannolik även från många platser längs Mälaren, både från Stockholm, Järfälla och Ekerö kommuner. Även kulturmiljöer och kommande bebyggelse i Riddersvik kommer påverkas. Kraftvärmeverket ska harmonisera med omgivningen även om verket inte kommer kunna smälta in. Gestaltningen av verket är viktig och den arkitektoniska kvaliteten ska vara hög.

Värmeverk med höga arkitektoniska ambitioner har uppförts på flera platser, till exempel Stockholm Exergis anläggning i Värtahamnen, tekniska verken i Linköping och den nya Amagerforbraending i Köpenhamn.

- **Fortsatt höga rekreativa värden och trygghet**

Det aktuella planområdet berör ett område med höga värden för både natur- och friluftslivet. Det är av stor vikt att dessa värden hanteras i detaljplaneprocessen på ett sådant sätt att den negativa påverkan minimeras och att möjligheterna för fortsatt friluftsliv och naturliv kan finnas kvar även i framtiden. För att området intill det nya kraftverket även fortsatt ska ha höga rekreativa värden krävs att tillgängligheten inte försämras. Möjligheten att även i framtiden ta sig förbi längs Mälarens strand är viktig. Då detta har varit möjligt vid Hässelbyverket ska krav på framkomlighet ställas även vid det nya verket. Även trygghet är en förutsättning för att de rekreativa värdena fortsatt ska vara höga. Exempelvis är sikten längs strandpromenaden idag god, vilket kan bidra till ökad trygghetskänsla. I och med att platsen bebyggs kan sikten skymmas, så hänsyn ska tas till de aspekterna i gestaltningen.

- **Hänsyn till höga naturvärden**

En viktig punkt att hantera i planarbetet är planrådets roll i habitatnätverket för groddjur. Huruvida groddjur finns i närheten måste utredas, och eventuellt måste dispens sökas från artskyddsförordningen. I projektet för detaljplanen måste även kopplingen till pågående naturreservatsbildning hanteras.

- **Marksanering**

I och med att platsen tidigare varit en sopstation finns här omfattande föroreningar, både i land och på vatten. Dessa ska utredas och vid behov saneras.

- **Strandskydd**  
Strandskyddet behöver upphävas för att möjliggöra planen. Prövning av strandskyddet görs i den kommande detaljplaneprocessen.
- **Återvinningscentralen fortsätter att verka inom området**  
Återvinningscentralen ska ges plats inom planområdet och ska även fortsatt kunna verka i Lövsta. I och med att centralen måste flyttas och därmed byggas om, bör möjligheterna till ytterligare hållbarhetsåtgärder i form av t.ex. återbruk undersökas. Ett exempel på detta är Kretsloppsparken Alelyckan i Göteborg där återbruk, reparation och handel av återvunna varor sker. Samverkan med lokala aktörer/konstnärer bör undersökas.
- **Buller**  
Buller från ett nytt kraftvärmeverk kommer påverka tystnaden i området negativt. Frågan om buller ska hanteras i detaljplaneprocessen. Visst buller kommer inte gå att undvika men åtgärder ska säkerställa att påverkan blir så liten som möjligt.

Stadsbyggnadskontoret konstaterar att uppförandet av ett nytt kraftvärmeverk är en viktig del av strategin att Stockholms stad ska vara fossilbränslefri till år 2040. Placeringen i Lövsta är även väl val med hänsyn till att transporter till verket kan göras med båt över Mälaren. Kontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att planarbete ska påbörjas.

Slut